

**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**ДОНИШКАДАИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ
ИХТИСОС ВА БОЗОМЎЗИИ КОРМАНДОНИ
СОҶАИ МАОРИФ**

**Кафедраи методикаи таълими фанҳои
ҷамъиятӣ-гуманитарӣ**

**БАРНОМАИ
ТАЪЛИМИ КУРСИ ТАКМИЛИ ИХТИСОСИ
ОМЎЗГОРОНИ ФАНИИ ТАЪРИХ ВА ҲУҚУҚ**

Бо қарори шурои олимони Донишкадаи ҷумҳуриявӣ тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф аз 30.09.2024, №9/8-33 тасдиқ карда шудааст.

Мурағтибон:

Ҷумаҳонова М. А. – номзади илмҳои сиёсатшиносӣ, мудири кафедраи методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ-гуманитарии МД ДҶТИБКСМ.

Ҳақимов Н. - номзади илмҳои таърих, дотсенти кафедраи таърихи халқи тоҷик, ДМТ

Ҳасанов С.-омӯзгори калони кафедраи иқтисод ва идора дар соҳаи маориф

Муқарризон:

Мардинаева М.-ходими калони илмии шӯбаи фанҳои гуманитарӣ, ҷомеашиносӣ ва бознигариву тақмили стандарт, барномаҳои таълимию китобҳои дарсӣ ПРМ АТТ

Ҳайдаров Б. - мутахассиси МҶТМ

Муҳаррир: **Ҳалимова Ҳ.** - омӯзгори калони кафедраи методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ-гуманитарии МД ДҶТИБКСМ

Барномаи таълимии номбурда дар асоси стандартҳои давлатии таълимии фанҳои таърих ва ҳуқуқ таҳия гардидааст. Барнома алоқамандии мурағтаби машғулиятҳоро бо барномаҳои муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ таъмин менамояд.

Дар барнома оид ба навгонӣҳо дар илми таъриху таърихшиносӣ, асосҳои давлату ҳуқуқ ва ҳуқуқи инсон, истифодаи усулҳои фаъоли таълим, технологияи инноватсионӣ ва ба моҳияту зарурияти татбиқи муносибати босалоҳият дар таълим аҳамияти бештар дода шудааст. Барнома барои шунавандагони курсҳои тақмили ихтисоси омӯзгорони фанҳои таърих ва ҳуқуқ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавсия гардидааст

Пешгуфтор

Барномаи таълими курсҳои такмили ихтисоси барои омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз фанни «Таърих ва ҳуқуқ» дар асоси “Низомномаи намунавии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон” қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01.06.2016, № 237, Стандарти давлатии таҳсилоти МТМУ-и Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардидааст. Барнома барои омӯзгорони ҳамаи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шуда, машғулиятҳои аудиторӣ лексионӣ - назариявӣ, аудиторӣ амалӣ ва корҳои мустақилонаи омӯзгоронро дар бар мегирад.

Дар барнома оид ба масъалаҳои роҳҳои умдатарини муносибати педагогикӣ ва дидактикаи таълим, роҳи усулҳои самарабахши банақшагирии дарсҳо, метод ва намудҳои дарс, таҳлили самараноки онҳо, истифодаи технологияи муосир дар раванди дарсҳои таърих ва ҳуқуқ ҷой дода шудаанд.

Бояд зикр намуд, ки мавзӯҳои барнома қоидаҳои бетағйир, яқнавохт ва қолабӣ набуда, ба онҳо ҳамеша бо нигоҳи эҷодкорона муносибат кард. Бояд қайд кард, ки омӯзиши илмҳои таърих ва ҳуқуқ дар ташаккули шахсияти насли наврас, худшиносии ҳудогоҳӣ, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии онҳо мақоми муҳимиро моликанд.

Аз ин рӯ, дурусту самаранок ташкил кардани таълими онҳо вазифаи муҳимтарини илми педагогика ва муассисаҳои таълимӣ мебошад.

Бояд қайд кард, ки шавқовару пурмазмун ва самаранокии дарс пеш аз ҳама ба донишу истеъдод ва маҳорату қобилияти омӯзгор вобастагӣ дорад.

Инчунин, дар барномаи мазкур, мавзӯҳо аз таърихи дунёи қадим, таърихи асрҳои миёна, таърихи умумӣ ва таърихи халқи тоҷик вобаста ба барномаи таълимии МТМУ оварда шудааст. Аз ин рӯ, дар барнома он мавзӯҳое чой дода шуданд, ки онҳо ба маърифату ҷаҳонбинӣ, маҳорату истеъдоди касбии омӯзгорон кӯмак расонида, мақому мавқеи омӯзгоронро дар ташкил ва гузаронидани машғулиятҳои самарабахши таълиму тарбия муайян месозанд.

Мақсади барнома:

Шунавандагони курс дар ҷараёни таълим оид ба сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф, санадҳои меъёрии ҳуқуқии фаъолияти муассисаҳои таълимӣ, дастовардҳои нави илми педагогика ва психология, экологияю ҳифзи табиат, методикаи таълими фан донишҳои худро такмил дода, асосҳои истифодабарии технологияи инноватсиониро меомӯзанд.

Барномаи таълимии мазкур дар асоси таълими босалоҳият ва истифодаи методҳои интерактивӣ барои курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорони фанҳои “Таърих ва ҳуқуқ” дар ҳаҷми 36 соат (14 соат –назариявӣ, 22 соат амалӣ), ҳамчунин, боназардошти собиқаи фаъолияти педагогии омӯзгорон (шунавандагон) дар се бахш таҳия гардида, усулҳои гуногуни таълимро дар бар мегирад. Донишҷуи ин усулҳо ба он рағбати гардидааст, ки дониш, маҳорат, малака ва салоҳиятнокии хонандаро мукамал гардонанд.

Мазмун ва моҳияти барнома аз қисматҳои зерин ибора аст:

1. Мақсади таълим- мақсадҳои мушаххаси таълимие, ки барои ҳосил шудани салоҳияти муайян равона шудаанд.

-шиносии шунавандагон ба вазифа ва мазмуни курси тақмили ихтисоси омӯзгори фанни таърих ва ҳуқуқ.

-зинаҳои гуногуни омӯзиши фан;

-истифодаи имкониятҳои курси тақмили ихтисоси омӯзгори фанни таърих ва ҳуқуқ дар тарбияи худшиносию ватандӯстӣ ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ;

-роҳҳои амалигардонии донишҳои назариявӣ дар амалия;

-робитаи фанни таърих ва ҳуқуқ бо дигар фанҳо;

-истифодаи технологияи иттилоотӣ-коммуникатсионӣ дар дарсҳои амалӣ;

-ташаққули салоҳият ва маҳорати касбии омӯзгор;

-дидактикаи ҷараёни таълим ва методикаи хусусии таълими фанҳои таъриху ҳуқуқ.

Дар барнома инчунин, номгӯи адабиёти истифодашаванда марбут ба мақсаду масъалаҳои таълим тавсия дода шудааст.

2.Мавзӯ ва мундариҷаи таълим – дар ин фасл мавзӯҳо ва мундариҷае, ки тавассути аз худ кардани онҳо омӯзгор ба мақсади таълим ноил гашта, ба ин восита салоҳияти муайяно ҳосил мекунад, ҷой дода шудаанд.

3.Фаъолияти таълим – аз фаъолиятҳои таълимии тавсияшаванда, ки тавассути он мавзӯ ва мундариҷа аз худ кардашуда, таҳлилу баррасӣ меёбанд, иборат аст. Фаъолиятҳо вобаста ба шароит ва мавод тағйир дода мешаванд.

4. Вақт – ченаки эҳтимолие, ки барои ноил шудан ба мақсад мусоидат мекунад, пешниҳод мегардад.

Талаботи барнома:

Шунавандагони курси такмили ихтисоси омӯзгорони фанни таърих ва ҳуқуқ дар анчоми курс салоҳиятҳои зеринро ташаккул дода метавонанд:

- дар асоси Стандарти давлатии таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон, барномаи фанни таърих ва ҳуқуқ, китобҳои дарсӣ ва маводи таълимӣ – нақшаҳои тақвимӣ ва дарсӣ таҳия менамоянд;

- методҳои муосири такмили малакаҳои хонандагонро дар самтҳои хондани матни китоби дарсӣ ва таҳлилу хулосабарориро истифода бурда, дар асоси онҳо саволу супоришҳо тартиб медиҳанд;

- навгониҳои дар соҳаи педагогика ва психология омӯхташонро дар амал татбиқ менамоянд;

- методҳои муосири такмили малакаю маҳорати хонандагонро дар озодона баён намудани фикр ва ҳангоми гуфтор риоя кардани қоидаҳои забони адабӣ, таҳлилу хулосабарорӣ, тақвият додани фикр тавассути ахбори хондаю шунида, дониши ҳосилшуда ва савол гузоштан истифода мебаранд;

- асосноккунии мафҳум ва ҳодисаҳоро дар таълими фанни таърих ва ҳуқуқи инсон мавзӯҳои мутобиқи талаботи стандарт ва барномаи таълимӣ ба муносибати салоҳиятноки нигаронидашударо ба роҳ монда метавонанд;

- ҳангоми интиҳоби мавзӯҳо, арзишҳои инсондӯстӣ, ҳештаншиносӣ, маърифати баланди ҳуқуқӣ ва дигар арзишҳои волои умумибашарию ба назар мегиранд;

- арзёбии ҳаёт ва фаъолияти қаҳрамонон ва шахсиятҳои таърихӣ гузаштаю муосирро меомӯзанд;

- омӯзиши луғати нави вожаҳои таъриху ҳуқуқро ба роҳ мемонанд;

- ба омӯзиши лаҳзаҳои дигаргуниҳо ва кашфиётҳои нав дар ҳаёти инсон ва ҷомеа, корнамоӣ, ҷоннисорӣ нотақрори қаҳрамонони таърихӣ, санаҳои муҳими таърихӣ бештар диққат медиҳанд;

- воситаҳои арзёбии фаъолияти таълимии хонандагонро ҳангоми хондан, навиштан, гуфтан, таҳлили воқеаю ҳодисаҳо рӯкнҳои ҳулосабарории дурусти мусбату манфии онҳо истифода мебаранд;

- дар асоси ҳамгирии рӯкнҳои таъриху ҳуқуқ, бостоншиносию манбашиносӣ саволу супоришҳои таълимӣ, тестҳо таҳия карда, воситаҳои арзёбии онҳоро муайян мекунад ва ҳоказо.

- истифодаи технологияи муосир дар раванди дарсҳои таърих ва ҳуқуқ дар курси тақмили ихтисос омӯзонда мешаванд.

Азҳудкунии барнома тавассути санҷиши тестӣ ба воситаи компютер арзёбӣ карда мешавад.

Пас аз хатми курс шунаванда бояд:

- моҳияти сиёсати давлат дар соҳаи маориф;
- асосҳои назариявӣ ва амалии психологияи педагогӣ;
- истифодаи технологияи инноватсионӣ дар омӯзиши фанни таъриху ҳуқуқ;
- моҳият, хусусиятҳо ва усулҳои тадқиқоти илмиро донад.

Ҳар як шунаванда баъд аз хатми курс бояд ба салоҳиятҳои зерин ноил гардад:

- фаъолияти касбии ҳешро бо мақсади такмил ва баланд бардоштани малакаи касбӣ таҳлил карда тавонад;
- аз ӯҳдаи гузаронидани мониторинги сифати дониши хонандагон барояд;
- фаъолияти мустақилонаи хонандагонро ҳангоми кор бо «Технологияи информатсионӣ-коммуникатсионӣ» ба роҳ монда тавонад;
- барномаҳои таълимии иловагии фанни таъриху ҳуқуқ ва банақшагирии дарсҳоро дар асоси технологияҳои инноватсионӣ тартиб дода, арзёбӣ намояд;
- саволномаҳои аттестатсияи чамъбасти (рейтинг, санҷиш, имтиҳон), олимпиада ва викторинаро мустақилона тартиб дода, омода сохта тавонад;
- маводи таълимӣ-методӣ ва дидактикии оид ба таълими фанни таъриху ҳуқуқ бударо бо истифода аз ТИК таҳия карда тавонад;
- дар асоси донишҳои назариявӣ тадқиқот гузаронида тавонад.
- технологияи муосири педагогии таълими фанни таъриху ҳуқуқро;
- истифодаи технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ барои ҳалли барномаҳои касбиро;
- методологияи тарҳи истифодаи ТИК-ро бояд дошта бошад.

Шунавандагони курс метавонанд фикру ақидаҳои худро оид ба барномаи мазкур ба суроғаи Муассисаи давлатии «Донишқадаи ҷумҳуриявӣи тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф» ирсол намоянд.

**Нақшаи
таълимии курси тақмили ихтисоси омӯзгорони
фанни таърих ва ҳуқуқ**

№	Қисматҳои барнома	Миқдори соат		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
	Тахассус, методикаи таълими фан	36	14	22
1	Менеҷменти сиёсӣ	2	2	-
2	Педагогика ва психологияи касбӣ	6	2	4
3	Технологияи иттилоотӣ	4	1	3
Ҳамагӣ		48	19	29

**Нақшаи
тақвими курси тақмили ихтисоси омӯзгорони
фанни таърих ва ҳуқуқ**

№	Қисматҳои барнома	Миқдори соатҳо		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
Методикаи таълими фанҳои таъриху ҳуқуқ ва ташкили маҳорати касбӣ		36	14	22
1.	Методҳои умумии таълими фанҳои таърих ва ҳуқуқ	10	3	7
1.1.	Мақсад ва вазифаҳои асосии таълими фанни таърих ва ҳуқуқ. Барнома ва нақшаҳои нави таълимии фанни таърих ва ҳуқуқ. Таҳлили мазмун, мундариҷа ва сифати китобҳои дарсӣ аз фанни таърих ва ҳуқуқ	2	1	1
1.2	Истифодаи усулҳои фаъоли таълим ва интерактивии таълим дар чараёни дарсҳои таърих ва ҳуқуқ	2	1	1
1.3.	Муносибати босалоҳият ба таълим, ҷанбаҳои асосӣ ва татбиқи он дар дарсҳои таърих ва ҳуқуқ (аз таҷриба)	2	1	1
1.4.	Проблемагузори дар чараёни дарсҳои таърих ва ҳуқуқ	1		1
1.5.	Методҳои ташкил ва тарзи фаъолияти осорхонаи МТМУ	1		1
1.6	Истифодаи технологияи муосир дар дарсҳои таърих ва ҳуқуқ	2		2

2. Методикаи таълими фанни таърих		15	7	8
2.1.	Методикаи таълими мавзуи “Ҷомеаи ибтидоӣ дар синфи 5. (Таърихи дунёи қадим).	2	1	1
2.2	Методикаи омӯзиши мавзуи “Давлати Сосониён” дар синфи 6 (Таърихи асрҳои миёна)	2	1	1
2.3	Методикаи омӯзиши мавзуи “Исмоили Сомонӣ ва таъсиси давлати миллии тоҷикон” дар синфи 7 (Таърихи асрҳои миёна)	2	1	1
2.4.	Методикаи таълими мавзуи давлати Темуриён“ дар синфи 8.	2	1	1
2.5.	Таълими мавзуи “Истилои Осиёи Марказӣ аз тарафи Русияи подшоҳӣ ва оқибатҳои он” дар синфи 9	2	1	1
2.6.	Таълими мавзуи “Тоҷикистон дар набардҳои давраи аввали Ҷанги Бузурги Ватанӣ” дар синфи 10	2	1	1
2.7	Таълими мавзуи “Барҳам хӯрдани ИҶШС ва ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ дар Тоҷикистон” дар синфи 11	2	1	1
2.8.	Методикаи омӯзиши мавзуи Ҳайтолиён ва нақши онҳо дар таърихи халқҳои Осиёи Марказӣ	1		1
3. Методикаи таълими фанни ҳуқуқ		11	4	7
3.1	Методикаи омӯзиши мавзуи “Давлат. Заминаҳои пайдоиш, типҳои нишонаҳо ва шаклҳои идоракунии он”	2	1	1
3.2.	Методикаи баррасии мавзуи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-мақоми олии намоёндагӣ ва қонунгузор	1	1	
3.3.	Методикаи омӯзиши таснифи ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд	2		2

3.4.	Механизмҳои миллӣ ва байналмилалӣ ҳимояи ҳуқуқи инсон	2		2
3.5.	Ҳуқуқҳои кӯдак. Кӯдакон гурӯҳи иҷтимоӣ ба ҳимоя эҳтиёҷманд. Ҳифзи кӯдак аз зӯроварӣ ва истисмор	2	1	1
3.6.	Ифротгарӣ (экстремизм) , терроризм ва масъалаҳои ҳуқуқи инсон	2	1	1
4. Мавзӯҳои иловагии алтернативӣ		21	8	13
1.	Савдои одамон ҳамчун падидаи поймолсозии ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд	2	1	1
2.	Раванди мубориза бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	2	1	1
3.	Роҳҳои мубориза бар зидди гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	2	1	1
4.	Кумитаи Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба ҳуқуқи инсон	2	1	1
5.	Глобализатсия ва масъалаҳои ҳуқуқи инсон	2	1	1
6.	Ҳуқуқ ва вазифаҳои муҳоҷирони меҳнатӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.	1	1	
7.	Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд”	2	1	1
8.	Кори амалӣ. Осорхона ва фаъолияти он. Шиносоӣ ба фаъолияти осорхонаи миллии бостонӣ ва муассисаҳои базавӣ (такаҷоҳӣ).	6		6
9.	Арзёбӣ ва натиҷагирӣ дониши хонандагон дар раванди дарсҳои таърих ва ҳуқуқ	2	1	1
10	Ҳуҷҷатнигорӣ дар фанни таърих ва ҳуқуқ	2	1	1

БАРНОМАИ ТАЪЛИМИИ ФАННИ ТАЪРИХ ВА ҲУҚУҚ

**(такмили дониш, малака ва маҳорати касбии
омӯзгорони фанни таърих ва ҳуқуқ (36 соат))**

I. МЕТОДҲОИ УМУМИИ ТАЪЛИМИ ФАНҲОИ ТАЪРИХ ВА ҲУҚУҚ ВА ТАШАККУЛИ МАҲОРАТИ КАСБӢ

Мавзуи 1.1. (1 соат назариявӣ) Мақсад ва вазифаҳои асосии таълими фанни таърих ва ҳуқуқ Барнома ва нақшаҳои нави таълими фанни таърих ва ҳуқуқ. Таҳлили мазмун, мундариҷа ва сифати китобҳои дарсӣ аз фанни таърих ва ҳуқуқ.

Омӯзиши қонуниятҳо ва хусусиятҳои асосии пайдоиш ва ташаккули ҷомеаи инсонӣ. Баррасӣ ва омӯзиши омилҳои таърихӣ пайдоиш ва ташаккули забон, фарҳанги мардуми ориёӣ ва мақоми онҳо дар тамаддуни ҷаҳонӣ. Таърихи пайдоиш ва ташаккули аввалин давлатҳо, бахусус аввалин давлатҳо ва империяҳои ориёӣ. Хусусиятҳои асосии таъсис ва ташаккули онҳо.

Ташаккулёбии давлат ва ҳуқуқ дар таърихи башар (дунёи қадим, асрҳои миёна, давраи нав ва давраи муосир).

Мақсад аз омӯختани фанни таърих донишҷӯро ба равандро ва ному истилоҳҳои таърихӣ, ҳосил кардани тасаввуроти умумии таърихӣ, пайдо намудани дониш, маҳорат ва малакаи таҳлили рӯйдодҳои таърихӣ, ошкор сохтани сабабҳои оқибатҳои воқеаҳои таърихӣ.

Зарурияти дар бораи давлат ва ҳуқуқ донишҷӯро малакаи зарурӣ доштани ҳар як шаҳрванд, баҳри баҳравар шудан аз ҳуқуқи озодиҳои барои шаҳрвандони Тоҷикистон эълоншуда ва иҷрои сарбаландонаи ўҳдадорихо ва вазифаҳои шаҳрвандӣ.

Ҳадафи асосии омӯзиши ин фан дар руҳияи риояи қонуни қонуниятҳои амалкунанда тарбия намудани хонандагон, дар онҳо таҳким бахшидан ба маҳорату малакаи интиҳоби роҳи дурусту бошарафона дар зиндагӣ.

Мақсади асосии таълими фанни Ҳуқуқ - ин ташаккули сатҳи баланди фарҳанги ҳуқуқӣ ва ҳуқуқҳои фарҳангӣ. Парастии ҳисси эҳтироми баланд нисбати ҳуқуқҳои инсон чун арзиши тамаддуни умумичаҳонӣ, мақсади ниҳоии фан.

Мазмун ва мундариҷаи барнома ва нақшаҳои нави таълимӣ аз фанҳои таърихи халқи тоҷик, таърихи умумӣ, ҳуқуқи инсон, асосҳои давлат ва ҳуқуқ. Дар барномаҳои таълимӣ ҷой доштани моҳияти ташаккули ҷаҳонбинию ҷаҳонфаҳмӣ, тарбияи тафаккури таърихӣ, ҳисси ватанпарастӣ ва худшиносӣ. Баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ. Дар тафаккури хонандагон таҳким бахшидани мафҳумҳои марбут ба асосҳои давлату ҳуқуқ, ҳуқуқи инсон, озодиҳо, вазифаҳои инсон ва шахрванд.

Муносибатҳои нав тибқи талаботҳои замон ва ҷомеа барои банақшагири ва барномасозӣ оид ба таълими фанни таъриху ҳуқуқи инсон ва моҳияти онҳо. Дар ҷараёни омӯзиш ба назар гирифтани робитаҳои дохилифаннӣ ва байнифаннӣ. Баланд бардоштани сифати таҳсилот, қонён гардонидани талаботҳои шахс ба дониш, ҷорӣ намудани таълими равиявӣ. Барои истифодаи таҷрибаи ҷаҳонӣ, наздик шудан ба фазои таҳсилот ҷорӣ намудани равияҳои нав. Тибқи хоҳиши хонандагон ва волидони онҳо ба роҳ мондани омӯзиши амиқи фанҳо.

Тақсимооти соатҳо. Истифодаи амалӣ ва босамари онҳо тибқи талаботҳои нақшаҳои таълимӣ. Шиносоӣ ва дастрасии ҳар омӯзгор ба нақшаҳо ва барномаҳои таълимӣ. Ташкили семинарҳои омӯзишӣ барои шиносӣ ба мазмун ва мундариҷаи ин ҳуҷҷатҳо. Мувофиқати нақшаю барномаҳои таълимӣ ба китобҳои дарсии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ.

Тибқи талаботҳои барнома ва нақшаҳои таълимӣ ба роҳ мондани таълими ин фанҳо. Мувофиқати онҳо ба талаботҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи маориф.

Вазъи таъмини муассисаҳо ба китобҳои дарсии таълимӣ аз фанни таърих ва ҳуқуқ. Мушкilotҳо дар ин масъала. Тарзи таҳлили мазмун ва мундариҷаи китобҳои дарсӣ аз фанҳои таъриху ҳуқуқ. Сохтори китобҳои дарсӣ. Мундариҷаи китобҳои дарсӣ. Мувофиқати китобҳои дарсӣ бо барномаҳои таълимӣ ва стандарти давлатии таҳсилот.

Мазмун ва моҳияти дастурҳои методии мавҷуда доир ба ин масъала. Муваффақиятҳо, норасоӣҳо, мушкilotҳо ва камбудӣҳо дар ин самт.

Китобҳои дарсии алтернативӣ. Роҳу усулҳои истифодаи онҳо дар ҷараёни таълим.

Машғулияти амалӣ: (1 соат) Хусусиятҳои ба амал тадбиқ намудани мақсад ва вазифаҳои фанни таърих ва ҳуқуқ вобаста ба синну соли хонанда.

Шунавандагон мақсад ва вазифаҳои фанни таърих ва ҳуқуқро вобаста ба синну соли хонандагон дар амал татбиқ менамоянд.

Моҳияти ватандӯстона ва инсонпарварона доштани таълими фанҳои таърих ва ҳуқуқро шарҳу эзоҳ медиҳанд.

Таҳлили услубии барнома ва нақшаҳои нави таълимии фанни таърих ва ҳуқуқ дар мактаб.

Фикру ақидаҳои шунавандагон доир ба татбиқи амалии барнома ва нақшаҳои таълимӣ дар мактаб.

Таҳлили услубии китобҳои нави дарсии фанҳои таъриху ҳуқуқ. Ақидаҳои шунавандагон роҷеъ ба вазъ ва ҳолати китобҳои дарсӣ дар муассиса.

Мавзӯи 1.2. (1 соат назариявӣ). Истифодаи усулҳои фаъоли таълим (УФТ) ва интерактивии таълим дар ҷараёни дарсҳои таъриху ҳуқуқ.

Усулҳои фаъоли таълим ва зухуроти он дар таълим. Мафҳум ва моҳияти усулҳои фаъоли таълим. Роҳу усулҳои

истифодаи усулҳои фаъоли таълим дар чараёни дарсҳои таърих ва ҳуқуқ. Аҳамияти усулҳои фаъоли таълим дар донишандӯзии хонандагон. Кор бо усулҳои блитс-пурсиш, “Кластер”, “Диограммаи ВЕНН”, “Ангиши зехн”, “Т-нақша”, “Шаршара” ва ҳоказо.

Мақсадҳои асосии истифодабарии УФТ. Назарияҳои пешқадами педагогҳои машҳур Л. С. Виготский, Ж. Пиаже, Ч. Дюи, Б. Блум, Я. А. Коменский ва дигарон.

Асосҳои назариявии таълим ва омӯзиши интерактивӣ. Истифодаи усулҳои интерактивӣ тақозои замон ва ҷомеа. Меъёрҳои асосии модели ҳамфаъоли таълим:

- имконияти озоди муҳокимарониҳо;
- интихоби озоди мавзӯ;
- ваъзҳои кам, вале шумораи зиёди фаъолияти гурӯҳҳо;
- ташаббуси бештари хонанда;
- ичрои корҳои хаттӣ;
- ҳавасмандгардонии фаъолияти таълимии хонанда.
- арзёбӣ карда тавоништан;

Машғулияти амалӣ (1 соат). Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба истифодаи УФТ дар дарсҳои таърих ва ҳуқуқ. Пешниҳодҳои шунавандагон доир ба роҳҳои донишҳои васеъ ва саҳеҳ гирифтани хонандагон дар асоси УФТ (аз таҷриба)

Мавзӯи 1.3. (1 соат назариявӣ). Муносибати босалоҳият ба таълим, ҷамъбаҳои асосӣ ва татбиқи он дар дарсҳои таърих ва ҳуқуқ.

Аҳамияти гузариш ба муносибати босалоҳият ба таълим. Сабабҳои ворид намудани тағйирот ба муносибати нави таҳсилот: моҳият, дастовард ва норасоӣҳо. Хусусиятҳои фарқкунандаи муносибати босалоҳият ба таълим. Тарзи суратгирии таълим. Шарҳи зинаҳои салоҳиятноки (водорнамоӣ, даркнамоӣ ва мулоҳизаронӣ). Мафҳуми салоҳият ва салоҳиятноки.

Назарияи минтақаҳои рушди Виготский ва моҳияти он. Муқоиса намудани низоми таълими анъанавӣ ва салоҳиятнокӣ дар таълим. Назария ва бартарихии муносибати босалоҳият ба таълим.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Андешаҳои шунавандагон доир ба зарурияти ворид намудани муносибати босалоҳият ба таълим. Шарҳи тадқиқи намудани муносибати босалоҳият ба таълим дар муассиса (аз таҷриба).

Мавзӯи 1.4 (1 с.). Проблемагузорӣ дар ҷараёни дарсҳои фанни таърих ва ҳуқуқ.

Таърих ва фалсафаи омӯзиши проблемавӣ. Истифодаи принсипи гузоштани саволҳои проблемавӣ. Ба вучуд овардани вазъияти проблемавӣ дар ҷараёни дарсҳои таърих ва ҳуқуқ дар замони муосир.

Ғояҳои асосии омӯзиши проблемавӣ:

а) зери роҳбарии омӯзгор ба миён овардани вазъияти проблемавӣ.

б) азхудкунии усул ва методҳои ҳалли проблема. Гузоштани ҳалли проблемаҳо восита ба мавзӯи дарс. Ҷустуҷӯи ҳалли вазъи проблемавӣ. Фаъолияти яққояи хонандагон барои дарёфти ҳалли проблемаи гузошташуда.

Методҳои омӯзиши проблемавӣ:

а) методи тадқиқотӣ;

б) методи эвристикӣ;

в) методҳои ба вучуд овардани вазъияти проблемавӣ.

Машғулияти амалӣ 1 соат: Нуқтаи назари шунавандагон доир ба вучуд овардани вазъи проблемавӣ дар ҷараёни дарс. Мафҳуми методҳои проблемавиро шарҳ дода, дар амал тадқиқ карда тавонанд (аз таҷриба).

Мавзӯи 1.5. (1 с.). Методҳои ташкил ва тарзи фаъолияти осорхонаи МТМУ.

Зарурати ташкил кардани осорхона дар МТМУ ва вазифаҳои он. Ташкили осорхонаи муассисавӣ - талаботи замон ва ҷомеа. Моҳияти осорхонаҳо дар баланд

бардоштани ҳисси ватандӯстӣ ва ифтихорӣ милли. Ташкили осорхонаи мактабӣ, эҳё ва нигоҳдории осори гузаштагон.

Шинос намудани хонандагон бо ёдгориҳои илму фарҳанг ва таъриху тамаддуни аҷдодӣ. Ҷалби фаъолон барои таъсис ва фаъолияти осорхона. Ҷамъоварии мадракҳои бостонию таърихӣ, асбобу анҷомҳои мардумшиносӣ аз маҳал бо ташаббуси хонандагон ва омӯзгорони муассиса. Нигоҳдорӣ, муҳофизату тарғиби онҳо- вазифаи муқаддаси ҳар ватандӯсту ватанхоҳ. Алоқамандии мазмун ва моҳияти мундариҷаи осорхонаи муассиса ва вазифаҳои таълиму тарбия. Талаботҳои асосӣ барои ташкили осорхонаи муассисавӣ.

Машғулияти амалӣ 1 соат: ташкил намудани саёҳат ба осорхонаҳои таърихӣ дар асоси нақша. Шинос намудани хонандагон бо ёдгориҳои илму фарҳанг ва таъриху тамаддуни аҷдодӣ. Ҷалби фаъолон барои таъсис ва фаъолияти осорхона.

Мавзӯи: 1.6. (2 с.) Истифодаи технологияи муосир дар дарсҳои таърих ва ҳуқуқ.

Зарурати ворид намудани технологияи муосир дар таълим. Методҳои истифодаи технологияи муосир дар ҷараёни дарсҳои таърих ва ҳуқуқ. Таъсири технологияи муосир дар инкишоф ва дараҷаи азхудкунии донишҳои нав. Роҳҳои эътимодбахши истифодабарии технологияи муосир дар ҷараёни дарсҳои таърих ва ҳуқуқ. Технологияи муосир таълимӣ –раванди дастраскунии иттилоот. Тавассути компютер, проектор ва презентасия нишон додани мавзӯҳои гуногуни фанни таърих ва ҳуқуқ. Тарикҳои онлайнӣ гузарондани дарс ва дигар намуди истифодабарӣ аз технологияи муосир дар дарси таърих ва ҳуқуқ.

Машғулияти амалӣ 2 соат: Дар раванди дарс шунавандагон роҳҳои аз технологияи муосир истифода бурданро меомӯзанд. Доир ба мавзӯҳои гуногуни фанни

таърих ва ҳуқуқ презинтасия омода менамоянд. Фикру ақидаҳои шунавандагон доир ба барномаи “Омӯзиши омехта” (платформа).

2. МЕТОДИКАИ ТАЪЛИМИ ФАНИИ ТАЪРИХ

Мавзӯи: 2.1. (назариявӣ 1 соат) Методикаи таълими мавзӯи “Ҷомеаи ибтидоӣ” дар синфи 5.

Зиндагии одамон дар давраҳои қадимтарин ва қадим. Марҳилаҳои асосии пайдоиши ҷамъияти ибтидоӣ ва давраҳои инкишофи он. Маълумот дар бораи асри санг-давраи қадимтарини ҳаёти инсон. Давраҳои асосии асри санг: палеолит, мезолит, неолит ва хусусиятҳои фарқкунандаи онҳо.

Пайдоиши дин ва санъати тасвирӣ. Пайдоиши аввалин иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ-давлатӣ. Таназули ҷомеаи ибтидоӣ ва сабабу омилҳои барҳамхӯрии он.

Машғулияти амалӣ: - 1 соат. Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба мавзӯ (аз таҷриба). Шарҳу маънидод намудани зиндагии одамон дар давраҳои қадимтарин ва қадим.

Мавзӯи 2.2. (1 соат назариявӣ). Методикаи омӯзиши мавзӯи “Давлати Сосониён” дар синфи 6 (Таърихи асрҳои миёна)

Ташкилҳои давлати Сосониён (соли 224 мелодӣ). Ардашери Бобакон-асосгузори давлати Сосониён. Сохтори давлатдорӣ дар замони Сосониён. Шоханшоҳ ва мақоми он. Илму фарҳанги замони Сосониён. Дину оин ва мазҳабҳо. “Авасто”- сарчашмаи таърихӣ ва маданияти халқи тоҷик. Мазмун ва моҳияти Авасто. Ахуромаздо-худои Зардуштиён. Маздак. Ҳаракати маздакиён, ақидаҳо ва пайравони ӯ. Фарҳанги замони Сосониён. Мактаб, забон, хат ва адабиёт. Шаҳрсозии меъморӣ. Санъат.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Фикру андешаҳои шунавандагон доир ба тасисҳои давлати Сосониён.

Шунавандагон доир ба тарзи таълими мавзуъ дар мактаб маълумот медиҳанд (аз таҷриба).

Мавзуи 2.3. (назариявӣ 1 соат) Методикаи омӯзиши мавзуи “Исмоили Сомонӣ ва таъсиси давлати миллии тоҷикон” дар синфи 7 (Таърихи асрҳои миёна).

Давлати Сомониён аввалин давлати миллии тоҷикон. Саҳми Исмоили Сомонӣ дар пойдории давлати тоҷикон. Исмоил меъмори давлат, иқтисодиёт, маданият ва сиёсат. Сиёсати дохилӣ ва берунаи давлати Сомониён. Оқибатҳои таназул ёфтани давлати Сомониён.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Фикру ақидаҳои шунавандагон доир ба ташкил ёфтани давлати Сомониён. Роҳҳои таълими мавзуъ дар синфи 7 (аз таҷриба).

Мавзуи 2.4. (назариявӣ 1 соат) Методикаи таълими мавзуи давлати Темуриён“ дар синфи 8.

Ба сари ҳокимият омадани Темури Курагонӣ. Вазъи сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодии давлати Темуриён. Сабаб ва омилҳои ҷангҳои дохили ва берунаи Темуриён. Ҷанг бо Тухтамиш ва Боязид. Қалламанораҳои темуриён дар Исфаҳон, Умеда, Деҳлӣ. Сар задани ҳаракатҳои милли-озодихоҳӣ. Ҳаракати сарбадорон ва Темуриён. Тузукҳои темуриён- ҳамчун сарчашмаи таърихӣ омӯзиши ҷангҳои Темуриён.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Фикру ақидаҳои шунавандагон доир ба омӯзиши мавзуъ дар синфи 8. (аз таҷриба). Супоришҳои интерактивӣ. Кор дар гурӯҳҳо.

Мавзуи 2.5. (1 соат назариявӣ). Таълими мавзуи “Истилои Осӣи Марказӣ аз тарафи Русияи подшоҳӣ ва оқибатҳои он” дар синфи 9

Вазъи мулкҳои Осӣи Марказӣ дар арафаи ҳуҷуми қушунҳои рус. Амалиётҳои ҳарбии қушунҳои Русияи подшоҳӣ. Таъсиси генерал-губернатории Туркистон. Оқибати забткориҳои Русияи подшоҳӣ дар Осӣи Марказӣ.

Заминаҳои таърихӣ ва мақсадҳои асосии ҳуҷуми Русия ба Осиёи Марказӣ. Омилҳои дохилӣ ва истилои Осиёи Марказӣ (соли 1864). Ишғоли Тошкент (17 май соли 1865); ишғоли Нов (19 май соли 1866); муҳосира ва ишғоли Хучанд (20 майи соли 1866); ҳуҷум ба Истаравшан ва ишғоли он (сентябр-2октябри соли 1866). Тобёи гардидани Қуканд. Ҳуҷуми қушунҳои рус бо фармондеҳии генерал Кауфман ба Самарқанд (соли 1868). Муқовимати саҳти мардум ва шикасти онҳо. Аҳдномаи 23 июни соли 1868 байни Русия ва Аморати Бухоро. Ба кишвари Русия тобёи гардидани Аморати Бухоро. Лашкаркашиҳо ба Хева ва истилои он (солҳои 1873-1883). Ҳалли «Масъалаи Помир» дар байни Русия ва Англия.

Таъсисёбии генерал-губернатории Туркистон. Худудҳои аввал ва минбаъдаи генерал-губернатории Туркистон.

Оқибатҳои манфӣ ва мусбӣи истилои Осиёи Марказӣ аз тарафи Русия.

Ташкили низоми бонкӣ. Ширкатҳо ва аввалин иттиҳодияҳои монополистӣ дар Осиёи Марказӣ.

Ташкили аввалин муассисаҳои усули нав. Шиносоии мардуми маҳаллӣ ба фарҳанг ва тамаддуни пешқадами Русия ва Аврупо.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Дар раванди дарс шунавандагон бо оқибатҳои истило ва моҳияти ҳамроҳ шудани Осиёи Марказӣ ба Русия маълумот мегиранд. Таълими мавзӯро дар ҷараёни дарс амалӣ карда метавонанд. Таълими як дарси интерактивӣ аз рӯи таҷрибаи корӣ.

Мавзуи 2.6. (1 соат назариявӣ) Таълими мавзуи “Тоҷикистон дар набардҳои давраи аввали Ҷанги Бузурги Ватанӣ” дар синфи 10.

Вазъи сиёсии ҷаҳон дар нимаи дуюми солҳои 30-юми асри XX. Сабабҳо ва оғози Ҷанги дуюми ҷаҳон (солҳои 1941-1945). Иштироки тоҷикон дар Ҷанги Бузурги Ватанӣ. Неъмат Қаробоев – аввалин “Қаҳрамони Иттиҳоди Шуравӣ”. Ҳучуми Олмони фашистӣ ба ИҶШС. Ташкил ва тайёр намудани қисмҳои низомӣ дар ҷумҳурӣ.

Таъсиси Кумитаи Давлатии Мудофия (КДМ). Ба шароити ҷарбӣ мутобиқ намудани хоҷагии халқ. Ҷорӣ шудани таълими умумии ҳатмии ҷарбӣ. Сафарбарии қувваҳо барои мудофияи мамлакат. Ихтиёриён. Корнамоии ҷангии тоҷикон дар муҳорибаҳои калони солҳои 1944-1945. Саҳми тоҷикон дар озод намудани ҷумҳуриҳои Украина, Белорусия, Молдавия ва ҷумҳуриҳои назди Балтика. Ширкати тоҷикон дар озодкунии давлатҳои Аврупои Шарқӣ. Иштироки тоҷикон дар ҳаракати партизанӣ. Саҳми тоҷикон дар ғалаба бар фашизм. Иштироки тоҷикон дар амалиётҳои ҷарбии зидди Япония.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Роҳҳои таълими мавзӯ ва татбиқи он дар ҷараёни дарсҳои таърих ва ҳуқуқ бо усули фаъоли таълим.

Мавзуи 2.7. (1 соат назариявӣ). «Барҳам хӯрдани ИҶШС ва ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ дар Тоҷикистон» (таълими интерактивӣ)

Сабабҳои асосии пош хӯрдани ИҶШС. Раванди пошхӯрии ИҶШС. Ҳадафҳои асосии сиёсати бозсозӣ дар Иттиҳоди Шуравӣ. Оғози сиёсати бозсозӣ ва иқдомҳои асосӣ: ошкорбаёнӣ, ислоҳоти иқтисодӣ ва низоми идории иқтисод, ҷунбиши кооперативӣ ва соҳибкорӣ.

Ворид гардидани мафҳумҳои бозсозӣ, ошкорбаёнӣ, демократикунонӣ ва гуногунандешӣ ба маънавиёти ҷомеа. Гузариш аз идоракунии бюрократии маъмурию

фармондихӣ ба идоракунии демократӣ. Раванди таъсисёбии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Қадамҳои аввалин дар роҳи соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Омилҳои объективӣ ва субъективӣ ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қабули Қонун «Дар бораи тағйир додани номи Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон» аз 31 августи соли 1991.

Қабули Эълومия дар бораи Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон (24 августи 1990). 9 сентябри соли 1991- рӯзи Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Аҳамияти таърихӣ ташкилҳои Ҷумҳурии соҳибистиклолии Тоҷикистон. Қабули Қонун «Дар бораи интихоботи Раиси Ҷумҳурии Тоҷикистон». Дар таърихи кишвар гузаронидани интихоби Президенти ҷумҳурӣ (24.11. 1991). Қабули Ҷумҳурии Тоҷикистон ба узвияти комилхукуки СММ (2.03.1992). Эътирофи расмӣ истиқлолияти Тоҷикистон аз ҷониби кулли кишварҳои ҷаҳон. Таъсиси намоёндагҳои сиёсӣ ва дипломатии кишварҳои хориҷӣ дар Тоҷикистон.

Машғулияти амалӣ 1 соат: Ақида ва андешаҳои шунавандагон роҷеъ ба аҳамияти таълими ҳамин мавзӯ. Пешниҳоди шунавандагон доир ба роҳҳои таълими мавзӯ дар мактаб (аз таҷриба).

Мавзӯи 2.8. (1 соат). Методикаи омӯзиши мавзӯи Ҳайтолиён ва нақши онҳо дар таърихи халқҳои Осиёи Марказӣ

Назария ва фарзияҳои асосӣ роҷеъ ба маҳали зухур, мансубияти этникӣ ва давраҳои муҳоҷирати Ҳайтолиён. Таҳқиқотҳои навини таърихшиносон ва бостоншиносон оид ба давлати Ҳайтолиён. Таъсиси давлати Ҳайтолиён ва сохти давлатдорӣ онҳо. Хусусиятҳои ташаккули онҳо. Маданияти модӣ, маънавӣ, дину оинҳои Ҳайтолиён. Мансубияти этникӣ ва давраҳои муҳоҷирати онҳо ба Вароруд (Осиёи Марказӣ) ва Хуросон. Ҳайтолиён ва

Кидориён, Ҳайтолиён ва Хиёниён. Ҳайтолиён-қабिलाҳои кӯчӣ. Авҷи азамат ва шукӯҳи Ҳайтолиён. Осор ва ёдгориҳои замони Ҳайтолиён. Рушди шахрсозӣ. Оқибат ва сабабҳои таназзул ёфтани давлати Ҳайтолиён. Таназзул, шикаст ва аз байн рафтани давлати Ҳайтолиён.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба таҳқиқоти охир оид ба Ҳайтолиён. Роҳҳои таълим додани мавзӯи марбута дар мактаб. Намунаи як дarsi интерактивӣ. (аз таҷриба).

3. МЕТОДИКАИ ТАЪЛИМИ ФАНИ ҲУҚУҚ

Мавзӯи 3.1 (назариявӣ 1соат). Методикаи омӯзиши мавзӯи “Давлат. Заминаҳои пайдоиш, типҳои нишонаҳо ва шаклҳои идоракунии он”.

Заминаҳо, заруриятҳо ва қонуниятҳои таърихии пайдоиши давлатҳо. Назарияҳои мутафаккирони олам оид ба ташаккули аввалин давлатҳо. Мафҳуми таърифи давлат тибқи назарияи илми муосир. Шаклҳо ва сохти идораи давлатҳо.

Нишонаҳои асосии давлат: (Волоияти қонун. Кафолати ҳуқуқ ва озодиҳои инсон. Тақсимои ҳокимият ба мақомоти қонунбарор, иҷроия ва суд). Типҳои таърихии давлат; ғуломдорӣ, заминдорӣ (феодалӣ), сармоядорӣ, сотсиалистӣ.

Шаклҳои идоракунии давлат; монархӣ, ҷумҳуриявӣ.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Шунавандагон дар бораи замина, сабабҳо ва моҳияти таърихии ташкилҳои давлат маълумот мегиранд ва онро шарҳ медиҳанд. Таҳлили як дarsi интерактивӣ бо муносибати босалоҳият ба таълим.

Мавзӯи 3.2 (назариявӣ 1с.). Методикаи баррасии мавзӯи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон-мақоми олии намояндагӣ ва қонунгузор.

Таҷрибаи ҷаҳонии парламентаризм. Ташкили парламенти дупалатагӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Маҷлиси

Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва палатаҳои он. Салоҳият ва ваколати онҳо.

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон - мақомоти олии намоёндагӣ ва қонунгузор дар ҷумҳурӣ. Нақши он дар таҷзияи ҳокимияти давлатӣ. Таҷрибаи ҷаҳонии парламентаризм. Парламенти якпалатагӣ ва дупалатагӣ. Маҷлиси миллӣ ва маҷлиси намондагон. Қонуни конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон" аз 19-уми апрели соли 2000. Мазмун ва муҳтавои он.

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тарзи интиҳоби аъзоён, шумораи онҳо. Ваколат ва салоҳиятҳои Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Маҷлиси намоёндагон. Талаботҳо ба синну сол, шаҳрвандии номзадҳо ба вакилии Маҷлиси намоёндагон. Шумораи вакилон. Интиҳобот ба Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва салоҳияти он.

Мавзӯи 3.3. (2соат) Методикаи омӯзиши таснифи ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд.

Принсипҳои асосии ҳуқуқи инсон ва озодиҳои инсон. Умумӣ ва ҷаҳонӣ будани ҳуқуқи инсон. Ягонагӣ ва дахлнопазирии ҳуқуқи инсон. Баробарии ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд. Инъикоси принсипҳои ҳуқуқи инсон дар қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон. Конвенсия дар бораи ҳуқуқи инсон.

Машғулияти амалӣ (2 соат). Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба мавзӯи таснифи ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд. Метод ва усулҳои таълими мавзӯ дар муассиса (аз таҷриба).

Мавзӯи 3.4. (2 соат). Механизмҳои миллӣ ва байналмилалӣ Ҷимояи ҳуқуқи инсон.

Механизмҳои миллии Ҷимояи ҳифзи ҳуқуқҳои инсон. Механизмҳои байналмиллалӣ Ҷимояи ҳуқуқи инсон. Мафҳуми «механизми Ҷимояи ҳуқуқҳои инсон».

Механизмҳои миллии ҳимояи ҳуқуқи инсон: хусусиятҳо, намудҳо. Низоми судии ҳимояи ҳуқуқҳои инсон. Низоми маъмурии ҳимояи ҳуқуқи инсон. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти дигари ҳокимияти иҷроия, нақш ва вазифаҳои онҳо дар таъмини ҳуқуқҳои инсон. Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, нақш ва шаклҳои фаъолияти он дар таъмини ҳуқуқи инсон. Фаъолияти Прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таъмини ҳуқуқи инсон.

Омбудсмен- механизми давлатии гайрисудии ҳимояи ҳуқуқи инсон. Таърихи бавучудой ва рушди омбудсмен. Қабули қонун «Дар бораи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (20 март соли 2008).

Нақши СҶҲ дар ҳимояи ҳуқуқҳои инсон дар Тоҷикистон. Наздикшавии ҳуқуқи миллий ва байналмилалӣ дар асоси принципҳои умумӣ.

Машғулияти амалӣ. (2 соат). Шиносоӣ шунавандагон бо мафҳуми механизми миллий ва масъалаҳои асосии ҳуқуқи инсон.

Мавзӯи 3.5 (назариявӣ 1 соат). Ҳуқуқҳои кӯдак. Кӯдакон гурӯҳи иҷтимоии ба ҳимоя эҳтиёҷманд. Ҳифзи кӯдак аз зӯрварӣ ва истисмор.

Кӯдакон гурӯҳи иҷтимоии ба ҳимоя эҳтиёҷманд. Масъалаҳои асосии ҳимояи кӯдак дар ҷаҳон. Конвенсияи СММ дар бораи ҳуқуқи кӯдак. Таърихи таълиф ва қабул. Эътирофи кӯдак ҳамчун шахси комил ва баробарҳуқуқ. Масъалаи риояи ҳуқуқи кӯдак аз истисмор ва зӯрварӣ. Ҳуқуқҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии кӯдакон дар қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Кафолати ҳуқуқи ноболиғон ба меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҳимояи ҳуқуқи кӯдакон ба таҳсил. Ҳимояи ҳуқуқи кӯдакони ятим ва бепарастор.

Кафолати ҳимояи ҳуқуқи кӯдакони маъҷуб дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Мафҳуми "зӯрварӣ" нисбати кӯдакон. Ҳимояи кӯдакон аз зӯрварии ҷисмонӣ ва равонӣ. Ҳимояи кӯдакон

аз ҳама гуна шаклҳои истисмор. Мубориза ба муқобили хариду фурӯши кӯдакон.

Ба амал баровардани адолати судӣ нисбати ноболиғон Мафҳуми " адолати судӣ". Иштироки ҳатмии педагог, волидон ва ё шахси онҳоро ивазкунанда дар баррасии судии парвандаи ноболиғон.

Машғулияти амалӣ: (1 соат) Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба Саҳми Кумитаи СММ оид ба ҳуқуқи кӯдак дар Тоҷикистон.

Мавзӯи 3.6 (назариявӣ 2 соат). Ифротгароӣ (экстремизм), терроризм ва масъалаҳои ҳуқуқи инсон.

Ифротгароӣ, терроризму экстремизм- падидаҳои глобализатсияи сиёсӣ. Ҷумҳурии Тоҷикистон зидди ифротгароӣ ва терроризм. Мафҳуми глобализатсия, мазмун, моҳият ва намудҳои он. Намудҳои глобализатсия-глобализатсияи молиявӣ, сиёсӣ, криминалӣ, этникӣ, мазмун ва моҳияти онҳо. Ифротгароӣ, терроризму экстремизм падидаҳои глобализатсияи сиёсӣ. Терроризм ва экстремизм ҳамчун вабои аср ба амнияти ҷаҳон. Паҳншавии тафаккури харобиовари ифротгароӣ, қувватгирии фаъолияти ҳаракатҳои экстремистиву террористӣ ва монанди инҳо, субботу амнияти давлатҳои ҷаҳонро ба таҳдиди ҷиддӣ рӯ ба рӯ намудани онҳо.

Ҷумҳурии Тоҷикистон зидди ифротгароӣ ва терроризм. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бар зидди экстремизм (ифротгароӣ)» аз 8 декабри соли 2003 № 69. Мазмун ва муҳтавои ин Қонунҳо.

Машғулияти амалӣ: (1 соат) Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба амалисозии мавзӯ. Баён намудани андешаҳо аз таҷриба.

МАВЗУЪҲОИ АЛТЕРНАТИВӢ

Мавзӯи 1. Савдои одамон ҳамчун падидаи поймолсозии ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шахрванд.

Санадҳои байналмилалӣ оид ба муқовимат ба савдои одамон. Сиёсати давлатии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

дар самти муқовимат ба савдои одамон. Эътироф, риоя ва ҳифз намудани ҳуқуку озодиҳои инсон ва шаҳрванд. Таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ оиди муқовимат ба хариду фурӯши одамон. Роҳҳои ба танзимдарории ҳуқуқии ғайбӣ вобаста ба муқовимат ба савдои одамон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза ба муқобили хариду фурӯши одамон» аз 15 июли соли 2004 таҳти №47. Амалисозии сиёсати давлатии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муқовимат ба савдои одамон.

Мавзӯи 2. Раванди мубориза бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (назариявӣ 1 соат)

Тавсифи коррупсия ҳамчун зухурот. Оқибатҳои коррупсия ва таъсири он ба амалишавии ҳуқуқҳои инсон. Роҳҳои мубориза ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Коррупсия ҳамчун зухуроти номатлуби замони муосир. Андешидани чораҳои мушаххаси қонунӣ аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ баҳри пешгирии ҳама гуна ҷинояту ҷинояткорӣ ва мубориза ба коррупсия. Қабули Конвенсияи Созмони Миллалӣ Муттаҳид аз санаи 31 октябри соли 2003 зидди коррупсия. Аҳамияти қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия». Дар самти муқовимат ба коррупсия бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардидани барномаҳои зиддикоррупсионии давлатии «Стратегияи мубориза бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2012» (26 январи соли 2008 №34) ва «Стратегияи муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2020» (30 августи соли 2013 таҳти № 1504). Кафолатҳои ҳуқуқии ҳифзи ҳуқуку озодиҳо аз коррупсия дар Тоҷикистон. Ҷанбаҳои иҷтимоии коррупсия. Муқовимат ба коррупсия кори дастаҷамъона.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба коррупсия ва чанбаъҳои иҷтимоии он. (намоиши филми мустанад ва муҳокимаи он)

Мавзӯи 3. Роҳҳои мубориза бар зидди гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (назариявӣ 1 соат)

Маводи марговари муҳаддир ва оқибатҳои зараровари истеъмоли он. Чораҷӯйҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти пешгирии гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир. Хатари истеъмолу истифодаи маводи муҳаддир ба ҷисму руҳи инсон. Истеъмолкунандагони маводи муҳаддир яке аз зараровартарин тоифаҳои ҷамъият. Зарару зиёни маводи маргбори муҳаддир аз дидгоҳи дини ислом. Роҳҳои пурзургардонии мубориза бар зидди гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қабули барномаи соҳавӣ доир ба амалигардонии “Стратегияи миллии мубориза бар зидди гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”. Фаъолияти Агентии назорати маводи нашъаовари назди президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷоягӣ бо вазорату идораҳои дахлдор ҷиҳати амалигардонии муқаррароти стратегияи мазкур.

Машғулияти амалӣ. (1 соат) Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба роҳҳои пурзургардонии мубориза бар зидди коррупсия. (намоиши филми мустанад ва муҳокимаи он)

Мавзӯи 4. Кумитаи Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба ҳуқуқи инсон (назариявӣ 1 соат)

Созмони Миллалӣ Муттаҳид (СММ) — [созмони байналмилалӣ](#). Мақсад ва вазифаҳои асосии СММ дар нигоҳдории сулҳ ва амнияти байналмилалӣ, ҳамкориҳои

байналмилалӣ доир ба ҳалли мушкилоти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, маданӣ, ҳавасмандгардонӣ нисбат ба ҳуқуқи инсон.СММ - барандаи Ҷоизаи Нобел оид ба сулҳ. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун узви комилҳуқуқи СММ

Фаъолияти ДНСММТ дар пешравии раванди сулҳ дар Тоҷикистон.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Фикру ақидаҳои шунавандагон доир ба СММ ҳамчун созмони сулҳ дар Тоҷикистон (аз таҷриба).

Мавзӯи 5. Глобализатсия ва масъалаҳои ҳуқуқи инсон

Мафҳуми «глобализатсия». Масъалаҳои асосии глобалии ҷаҳони имрӯза. Ифротгароӣ (экстремизм) ва ҳимояи ҳуқуқи инсон. Масъалаҳои экологӣ ва ҳуқуқи инсон. Демография ва ҳуқуқҳои инсон. Масъалаҳои ниғаҳдории тандурустӣ ва ҳуқуқи инсон. Концепсияи ҳуқуқи инсон дар шароити глобализатсия. Тарафҳои мусбат ва манфии глобализатсия. Таъсири ҷараёни глобализатсия ба масъалаҳои ҳуқуқи инсон дар Тоҷикистон. Ифротгароӣ ва масъалаҳои ҳимояи ҳуқуқи инсон. Хусусияти хос ва намудҳои ифротгароӣ. Ифротгароии сиёсӣ. Ифротгароии динӣ. Терроризм. Демография ва ҳуқуқи инсон. Масъалаҳои афзоиши аҳоли дар ҷаҳон. Раванди муҳоҷиршавӣ ва ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Масъалаҳои ниғаҳдории тандурустӣ ва ҳуқуқи инсон. Ҳуқуқи инсон ва масъалаи ВИЧ СПИД ва дигар касалиҳои сирояткунанда. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳуқуқи инсон дар соҳаи тандурустӣ. Масъалаи нашъамандӣ ва ҳуқуқи инсон.

Машғулияти амалӣ: Ташкили намоиши сахнаҳо оиди масъалаҳои глобалии ҷаҳон дар мисоли маҳали худ.

Мавзуй 6. Ҳуқуқ ва вазифаҳои муҳоҷирони меҳнатӣ дар мамлакатҳои хориҷӣ.

Санадҳои байналмилалӣ оид ба ҳуқуқҳои муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзоёни оилаҳои онҳо. Кафолати истифода ва ҳимояи ҳуқуқҳои муҳоҷирони меҳнатӣ аз Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хориҷ ба коррафта. Саҳми ТБМ – Ташкилоти байналхалқӣ оид ба муҳоҷират ва Ташкилоти байналмилалӣ меҳнат дар қори ҳифзи ҳуқуқҳои муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо. Мавҷудияти шаклҳои муҳоҷират.

Мазмуни Созишномаи байналмилалӣ оид ба ҳимояи ҳуқуқҳои ҳамаи муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо (соли 1990). Инъикоси уҳдадорӣ ва вазифаи давлати раванкунанда ва қабулкунанда дар Созишнома. Муносибатҳои инсондӯстона ба масъалаҳои муҳоҷирони меҳнатӣ. Муҳоҷирати меҳнатӣ ва самтҳои он. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муҳоҷират» (аз 11 декабри соли 1999) ва дигар санадҳо оид ба ҳуқуқи вазифаҳои муҳоҷирони меҳнатӣ.

Машғулияти амалӣ: Фикру ақида ва андешаҳои шунавандагон доир ба муҳоҷири меҳнатӣ (намоиши филми мустанад ва муҳокимаи он)

Мавзуй 7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд”

Қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд” (ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2011, № 7–8, мод. 616; с. 2016, № 3, мод. 147) (қонуни ҚТ аз 15.03.2016 с., № 1294; аз 17.05.2018 с., № 1532)

Риояи маҷмуи меъёрҳои ҳуқуқӣ. Рафтори қонунӣ дар ҳаёти оилавӣ. Ҳуқуқи уҳдадориҳои аъзоёни оила дар асоси Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ҳуқуқҳои кӯдакони ноболиғ. Ҳуқуқи кӯдак барои зиндагӣ ва тарбия дар оила (моддаи 55-и Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон). Таълиму тарбия дар пайвастагии мутақобилаи се ниҳоди иҷтимоӣ: оила, мактаб ва ҷомеа, нақши оилаи устувор

ҳамчун ҷузъи асосии ҷамъият дар тарбияи фарзанд. Масъулияти падару модарон дар таълим ва тарбияи фарзандон.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Ҳамкорихои МТМУ доир ба пурзӯр намудани масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд дар рӯҳияи инсондӯстӣ, ифтихори ватандорӣ, эҳтироми арзишҳои миллӣ, умумибашарӣ ва фарҳангӣ (аз таҷриба).

Мавзӯи 8. Кори амалӣ.

Шиносоӣ шунавандагон дар муассисаҳои базавӣ (таъягоҳӣ). Шиносоии шунавандагон бо осорхонаи таърихию бостоншиносӣ ва фаъолияти он.

Ташкили осорхонаи таърихию бостоншиносӣ дар мактаб. Талаботҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ташкилу фаъолияти осорхонаҳо. Заминаҳои ташкили осорхона. Маводҳои осорхона ва гирдоварӣ, ҷобачогузорӣ, ҳифз ва нигоҳдории онҳо. Қарору ҷорабиниҳои Ҳукумати Тоҷикистон оид ба ҳифзи ёдгориҳои таърихию бостоншиносӣ. Ташкили экспедитсияҳои ҷустуҷӯи бостоншиносӣ дар маҳалҳо бо ташаббуси хонандагон ва маъмурияти муассиса.

Шиносоӣ ба Осорхонаи миллии бостонии Тоҷикистон. Шиносоӣ ба фаъолияти кори осорхона. Омӯзиши мадракҳои бостонӣ ва истифодаи онҳо дар чараёни дарсҳо. Истифодаи материалҳои бостоншиносӣ, баҳри шавқовару пурмазмун ва самаранок намудани машғулиятҳои дарсҳои таърих.

Машғулияти амалӣ: Иштирок дар дарси омӯзгорони муассисаҳои базавӣ (таъягоҳӣ), иштирок ба соатҳои тарбиявӣ, таҳлили дарс ва додани маслиҳатҳои методӣ барои беҳбудии мавзӯҳои соатҳои тарбиявӣ. Шиносоӣ ва додани маслиҳатҳои методӣ доир ба ҳуҷҷатдории омӯзгорони фанни таърих ва ҳуқуқи инсон. Дидан ва

шиноси аз осорхонаҳо ва китобхонаи миллӣ. Маъвод ва ороиши гӯшаҳо.

Мавзӯи 9. Арзёбӣ ва натиҷагирӣ дониши хонандагон дар раванди дарсҳои таърих ва ҳуқуқ. (назариявӣ 1 соат).

Маълумоти умумӣ дар бораи мафҳуми арзёбӣ. Мақсад ва вазифаҳои арзёбӣ. Мавқеъ ва воситаҳои арзёбӣ. Арзёбии дониш ва маҳорати хонандагон оид ба муайян намудани дараҷаи дониш ва пешрафти хонандагон. Таъсири арзёбӣ ба раванди азхудкунӣ ва татбиқи донишу малакаҳои хонандагон. Навъҳои арзёбӣ. Арзёбии ташаккулдиҳанда-ҳамчун раванди доимии таълиму тарбия. Усул ва воситаҳои он.

Машғулияти амалӣ (1 соат). Ҳангоми таҳлилу баррасии фасли мазкур омӯзгорон бо моҳият, воситаҳо ва мавқеи арзёбӣ дар дарсҳои таърих ва ҳуқуқи инсон шинос мешаванд. Андешаҳои шунавандагон роҷеъ ба арзёбии ташаккулдиҳанда ва моҳияти он дар таърих ва ҳуқуқи инсон (аз таҷриба).

Мавзӯи 10. Ҳуҷҷатнигорӣ дар фанни таърих ва ҳуқуқ. Асноди меъёрӣ ҳуқуқ дар фан. Шинос шудани шунавандагон бо ҳуҷҷатҳои меъёрӣ.

Дарси амалӣ: шунавандагон ҳуҷҷатҳои зеринро ба монанди эълон, тавсифнома, санад, дархост, протокол ва дигар ҳуҷҷатҳо аз таҷриба менависанд.

Адабиёт:

1. Авасто - Душанбе: Адаб, 1990
2. Асноди асосии байналхалқӣ оид ба ҳуқуқи башар -Душанбе, -1999
3. Асимов М.С. Наука Средней Азии кушанской эпохи и пути ее изучения – Душанбе,1968.
4. Азизкулова Г.С., Хакимов Н. История государство и право таджикского народа. – Душанбе: ТНУ, 2018. - 814 с.
5. Абдуллоев К. Роҳи беҳбуд. -Душанбе. 1995.
6. Аҳднома дар бораи ҳуқуқи кӯдак. - Душанбе, 1989.
7. Б. Ғафуров. Тоҷикон. Таърихи қадим, асрҳои миёна ва давраи нав. - Душанбе, 2021.
8. Б. Ғафуров. Тоҷикон. Китоби 1. –Душанбе: Ирфон, 1983.
9. Б. Ғафуров. Тоҷикон. Китоби 2. –Душанбе: Ирфон,1985.
10. Б. Ғафуров. Кушанская эпоха и мировая цивилизация. -Москва, 1961.
11. Бобоев К., Имомов. Ш. Таърихи халқи тоҷик (дастури таълимӣ). - Душанбе, 2001.
12. Барномаи таърихи халқи тоҷик (барои синфҳои 5-11). - Душанбе, 2008
13. Барномаи ҳуқуқи инсон, барои синфҳои 10-11 мактабҳои таҳсилоти умумӣ. -Душанбе, 2006.
14. Барномаи асосҳои давлат ва ҳуқуқ, барои синфҳои 8, 9, 10 ва 11 мактабҳои таҳсилоти умумӣ. - Душанбе, 2004.
15. Барномаи ҳуқуқи инсон, барои синфҳои 10-11 мактабҳои таҳсилоти умумӣ. - Душанбе, 2006.
16. Бартольд В.В. Туркестан в эпоху монгольского нашествия. Соч. Том.1 -Москва, 1963.
17. Давлатдорӣ тоҷикон. Мураттиб Амирошӯӣ. - Душанбе,1998.

18. Давлатдорӣ тоҷикон. Мураттиб Амиршоҳӣ. - Душанбе, 1998.
19. Ҳақимов Н. Таърихи халқи тоҷик. Барои мактабҳои олии. Дар 2 ҷилд. – Ҷилди 1. – Душанбе: Ирфон, 2000б. – 484 с.; Ҷилди 2. – Душанбе: Ирфон, 2008. - 494 с.
20. Ҳақимов Н. Таърихи халқи тоҷик. Китоби дарсӣ барои синфи 10. - Душанбе, 2022. – 287 с.
21. Ғоибов Г. Исмоили Сомонӣ.
22. Меликмуродов Ф. Инкишофи тафаккури донишҷӯён дар дарсҳои таърих. Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ. №1. -Душанбе, 2003.
23. Зеймаль Е.В. Кушанское царство по нумизматическим данным - Л., 1964.
24. Зиёев Т.Н. Таърихи нав. –Душанбе: Маориф, 2002.
25. Защита прав человека в системе ООН. - Д., 2005.
26. История Ирана. - Москва, 1977.
27. История Таджикской ССР. –Душанбе: Ирфон. 1983.
28. Қонуни ҚТ "Дар бораи Маҷлиси Олии ҚТ." - Душанбе, 2000.
29. Кодекси оилаи ҚТ. -Душанбе, 2002.
30. Кодекси андози ҚТ. -Душанбе, 2002.
31. Кредер А.А. Новейшая история зарубежных стран. -М., 1998
32. Конвенсияи байналхалқӣ оид ба ҳуқуқҳои муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо.
33. Кодекси меҳнати ҚТ. - Душанбе, 2000.
34. Масов Р. М. Тоҷикон: таърих бо мӯҳри «комилан махфӣ». - Душанбе, 1995.
35. Меликмуродов Ф. Дастури методи оид ба таълими таърихи халқи тоҷик ва таърихи умумӣ дар синфи 5. –Душанбе: Маориф, 2000.
36. Меликмуродов Д. Истифода бурдани материалҳои кишваршиносӣ дар қорҳои берун аз синф доир ба таърихи Тоҷикистон. –Душанбе, 1996

37. Меликмуродов Ф. Методикаи таълими таърих. - Душанбе, 2001.
38. Меликмуродов Ф. Инкишофи тафаккури донишчуён дар дарсҳои таърих. Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ. №1. -Душанбе, 2003.
39. Методҳои фаъоли таълим ва идоракунии синф. - Душанбе, 2004.
40. Методические рекомендации по созданию и работе школьных музеев. -Душанбе, 1984.
41. Методҳои фаъоли таълим ва идоракунии синф. - Душанбе, 2004
42. Мақомоти ҳифзи ҳуқуқ - гавари риояи ҳуқуқ ва озодии инсон. -Душанбе, 2007.
43. Масов Р. История топорного разделения. - Душанбе: Ирфон, 1991.
44. Мухаммади Балъамӣ.Таърихи Табарӣ. -Душанбе, 1992.
45. Неъматов Н. Н. Давлати Сомониён. - Душанбе, 1987.
46. Расулиён Қ. Ориёиҳо кистанд ва ватани онҳо кучост. - Душанбе 2004.
47. Осорхонаи мактабӣ: таъсис ва фаъолияти он. - Кӯлоб, 1992.
48. Ҷиҳозонидани кабинетҳои таърих дар мактаб. - Душанбе, 1993.
49. Паймони байналхалқӣ доир ба ҳуқуқи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ. - Душанбе, 1996.
50. Раҳмонов Э.Ш. Тоҷикон дар оинаи таърих. Аз Ориён то Сомониён. Китоби 1. - Лондон, 1999.
51. Раҳмонов Э.Ш. Тоҷикистон: 10 соли истиқлолият, ваҳдати миллӣ ва бунёдкорӣ. - Душанбе, Ирфон, 2001.
52. Раҳмонов Э.Ш. Тоҷикистон: вазифаҳои бузург ва таърихи дар пешанд. - Душанбе, 2005.
53. Трудовая миграция из Таджикистана. Международные организации в сотрудничестве с научно-исследовательским центром. -Душанбе: Шарк, 2003.

54. Усмонов И. Таърихи сиёсии Тоҷикистони соҳибистиклол. -Хӯчанд, 2003.

55. Хрестоматия по новой истории (1644-1870гг).- М., 1990.

56. Ҳукуки оила ва вазъи ҳукуки зан дар қонунгузории Тоҷикистон. -Душанбе, 2001.

57. Чиҳозонидани кабинети таърих дар мактаб. – Душанбе, 1993.

58. Шукуров М.Р. Револютсияи маданӣ дар Тоҷикистон. -Сталинаобод, 1957.

59. Ямбург Е.Л. Воспитание историей. –Москва: Знание, 1989.

Адабиёти иловагӣ

1. Абурайҳони Берунӣ. Осор-ул- Боқия, - Душанбе: Ирфон,1990.

2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. -М.,1995.

3. Выбор методов обучения в средней школе. -М., 1981.

4.Винокурова Н.К. Развитие творческих способностей учащихся. -М., 1999.

5. Ғоибов Г. Исмоили Сомони - марди сиёсату хирад. - Душанбе,1998

6. Древние цивилизации Под.общ.ред. Г.М.Бонгард-Левина.-М.: Мысль.1989

7. Дьяконов М.М. Маданиҳои қадими тоҷикон. - Сталинобод; 1959

8. Давлатбеков Н. Таърихи давраи феодалӣ дар Осиёи Миёна. қисми 2-3. - Душанбе: Санадвора, 2000.

9. Давлатов А., Туракулов С. Маҷмуи саволу ҷавобҳои оид ба асосҳои давлату ҳуқуқ ва ҳуқуқи инсон. – Душанбе, 2010.

10. Давлатов А. Оё таърихи аҷдодамонро медонем? - Душанбе, 2010.

11. Давлатов А. Намунаи накшаи конспекти яксоатаи дарсҳои фанҳои таъриху ҳуқуқ бо истифода аз усулҳои фаъоли таълим .- Душанбе, 2017.
12. Ёкубов Ю. Тоҷикон. - Душанбе, 1994.
13. Занков С.В. и др. Игра и ученые. –М.:, 1992.
14. Кавтарадзе Д.Н. Обучение и игра. Введение в активные методы обучения. - М.- 1998.
15. Коран. (Перевод и комментарии И.Ю. Крачковского) Москва, 1990
16. Катибаи Доро дар Бехсутун. Садои Шарк. №7, 1982.
17. Қуръон (Тафсири ба забони тоҷикӣ) - Техрон, 1997.
18. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели.-М.:, 1997.
19. Логинова О.Б. Уровневая дифференциация обучения .-М.:, 1994.
20. Маҷмӯи модулҳо оид ба низоми таълими салоҳиятнокӣ.- Душанбе, 2016
21. Меликмуродов Ф. Услуг ва вазифаҳои таълими таърих дар мактаб. Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ. №4. – Душанбе, 2003.
22. Меликмуродов Ф., Каримов М. Оиди вазифаҳо ва роҳҳои муайян намудани робитаҳои байни фанӣ ва байни курсҳо. –Душанбе: с.2004.
23. Меликмуродов Ф. Инкишофи тафаккури донишҷӯён дар дарсҳои таърих. Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ. №1.- Душанбе: 2003
24. Мы и право. –Бишкек; 2002.
25. Муносибатҳои фаъол дар таълим ва такмили ихтисоси касби (маҷмӯи мақолаҳои илмӣ-методӣ) – Душанбе: 2005.
26. Самоукина Н.В. Организационно-обучающие игры в образование. М.:, 1996.
27. Тарле Е.В. Очерки по истории колониальной политики западноевропейских государств. -М., 1965.
28. Фирдавсӣ. Шоҳнома. ҷилди 7, -Душанбе, 1966.

29. Шахрвандӣ ва иштирок дар идоракунӣ. Дастур барои омӯзгорон. - Душанбе; 2003.

30. Школьный Атлас по зарубежной истории. –М., Просвещение, 2002.

31. Яъқубшоҳ Ю. Точикон. Проблемаи этногенез, - Душанбе, 1994

Ба матбаа _____ супорида шуд.
Ба чоп _____ иҷозат дода шуд.
Андозаи 60x84 1/16. Ҷузъи чопии шартӣ _____
Теъдод _____ нусха.